

EDITORIÁL

Ján Legény

Fakulta architektúry má za sebou ďalšiu etapu, ktorá jej členom opäť priniesla zaujímavé udalosti. Na pôde nášho vedecky zameraného časopisu spomeňme tie, ktoré rozvírili práve vody vedeckého poznania. Pre fakultu to bolo najmä obdobie začiatku veľkého medzinárodného výskumného projektu DANUrB, ktorému je venované aj toto číslo. Projekt spolufinancovaný Európskou úniou prostredníctvom dotačnej schémy Interreg Danube Transnational Programme predstavuje zaujímavý spôsob, ako rozvíjať spoluprácu s množstvom zahraničných výskumných inštitúcií a ako skúmať kultúrny potenciál krajín pozdĺž Dunaja. Okrem prínosu, ktorým nie sú len plusové „body“ pre fakultu, zároveň edukuje množstvo zúčastnených výskumníkov, pedagógov a ďalších administratívnych spolupracovníkov z Fakulty architektúry STU o spôsobe fungovania, manažovania a napĺňania cieľov veľkých grantov. Aj keď zatiaľ nemáme predovšetkým personálne kapacity byť vedúcim partnerom – *lead partner* – projektu podobného rozsahu, dá sa predpokladať, že po viacerých takýchto skúsenostiach sa to určite zmení. Konkrétnejšie o parciálnych témach projektu DANUrB si môžete prečítať na nasledujúcich stranách časopisu.

Minulý rok bol aj rokom rozličných medzníkov a udalostí, napríklad z konferencie na pôde Slovenskej akadémie vied 22. decembra 2017 vzišiel *Otvorený list slovenských vedcov, adresovaný predsedovi vlády Slovenskej republiky a ministerke školstva Slovenskej republiky*¹, ktorý k 20. 6. 2018 podpísalo 1 270 slovenských vedcov z domova i zo zahraničia. Požiadavky týkajúce sa vysokého školstva, vedy a výskumu na Slovensku sme už niekoľkokrát počuli a boli aj spísané, len akosi ich nikto neakceptuje, a tak sa už roky nevieme pohnúť z miesta. Prekvapujúce je, že dokonca vieme ísť akoby naspäť, tak ako to bolo pri škandále s eurofondmi na vedu a výskum.

Pri istej príležitosti som sa dozvedel, že aj na Slovensku máme držiteľa Nobelovej ceny. Samozrejme okrem bratislavského rodáka Filipa Lenarda, ktorý ju dostal za fyziku – výskum katódových lúčov v roku 1905. Mimochodom, Lenarda považovali za Nemca. Ako aktívny člen NSDAP napísal dielo *Nemecká fyzika*, kde túto vedu delil na plodnú árijskú a špekulatívnu židovskú. (*Sic!*) No tým „ozajstným“ – novoslovenským je bývalý riaditeľ našich lesov Jozef Mindáš, dnes často bez stromov. V roku 2007 dostal Nobelovu cenu za mier ako jeden z dvetisícpäťsto členov medzivládneho vedeckého panelu pri OSN o klimatických zmenách. Teraz sedí na lavici obžalovaných. Máme to my na Slovensku šťastie!

Slovenskí vedci prežili v roku 2017 dobrý rok. Prvýkrát skúmali sumerské mesto, objavili novú metódu v nanofyzike, naučili počítač vyhrávať nad človekom v pokri, pomenovali hada po Štefánikovi, odhalili vek kreviet, ktoré zabíjajú zvukom, a do vesmíru vyslali prvú slovenskú družicu.²

V Českej republike neúspešne kandidoval za prezidenta bývalý predseda Českej akadémie vied Jiří Drahoš.

Výrazom roka 2017 sa stalo slovné spojenie *fake news* (falošné správy). Frekvencia používania tohto termínu sa od roku 2016 zvýšila o 365 percent, bol doslova všadeprítomný. Len pre informáciu: uvádzam to ako „zrkadlo“ stavu v spoločnosti a niečo, čo je v ostrej kontradičcii s vedou a jej vlastnými princípmi. Mimochodom, ide o častý nástroj dnešného politického súboja.

Nemecká vedecká komunita (*Allianz der deutschen Wissenschaftsorganisationen*), teda približne 200 vysokých škôl a výskumných ústavov, sa zatiaľ úspešne pretláča v rámci projektu DEAL (vychádzajúci z angl. slova „deal“ – dohoda o celoštátnych zmluvách pre celé portfólio elektronických časopisov – e-časopisy) s holandským vydavateľským gigantom Elsevier, keď vytvorili konzorcium na vyjednávanie celoštátnej, finančne výhodnejšej licencie. Následkom toho vedecko-výskumní pracovníci odstúpili z redakčných pozícií z časopisov tohto vydavateľa a univerzity zrušili svoje predplatné v systéme. Dohoda sa do konca roka 2017 neuzavrela, no prístup k elektronickým časopisom im aj tak ponechali.³ Určite si spomínate na podobný prípad u nás zo

začiatku roka, rozdiel bol však v tom, že my sme sa nezbúrili, len sme akosi dlhšie hľadali zdroje na predplatné, či už zo štrukturálnych fondov, alebo zdrojov štátneho rozpočtu. Otázka do vlastných radov, keďže sebareflexia je základná vlastnosť vedca⁴: Pociťili sme vôbec tento výpadok my architekti? Myslím, že veľmi malá skupina z nás kolegov využíva tieto kvalitné prístupné zdroje informácií pri svojej vedecko-výskumnej práci.

Portál *nature.com* zasa uvádza, že Čína prvý raz predbehla Ameriku v množstve publikovaných vedeckých štúdií (mimochodom, v angličtine to znie určite lepšie: „*China declared world's largest producer of scientific articles*“⁵), a to konkrétne 426 000 (18,6 %) verzus 409 000 v databáze Scopus za rok 2016. Lídrom v patentoch ostávajú však Spojené štáty americké. Ako sa v článku píše, vedecký svet sa mení, zvyšuje sa konkurencia. To badáme aj my v našom prostredí.

Zakladáme si vedecké profily *ResearcherID*, *ORCID ID*, *Scopus Author ID*, využívame databázy *Academia.edu*, *ResearchGate* a pod. Na podnet splnomocnenca vlády pre vedu a výskum Jaromíra Pastoreka analyzujeme naše *Hirshove indexy*. Neustále bojujeme na viacerých frontoch, vzdelávame generácie, projektujeme.

Veda je boj. Vie demotivovať, byť únavná, priam vyčerpávajúca, tak ako je pre mnohých aj súčasné vedecké prostredie, a ako vidíme, nielen na Slovensku. O hlavnom probléme financií nemá zmysel diskutovať, o vede v architektúre asi tiež nie. Na druhej strane veda vie i potešiť, byť veľkým prínosom pre spoločnosť. Človek je tvor prispôsobivý, a prispôbiť sa situácii na univerzite a požiadavkám v spoločnosti musíme nevyhnutne aj my na Fakulte architektúry STU. Musíme publikovať, získavať veľké zahraničné granty. V tomto smere treba hľadať zaručené cesty, kde s presne zacielenou energiou na vybrané aktivity dosiahneme nielen vynikajúce výsledky, ale aj efektívne hodnotenie. Preto musíme ostať vytrvalí v tomto boji.

---

1 www.zjemvedu.sk/otvoreny-list

2 www.tech.sme.sk/c/20717295/patdesiat-veci-ktore-sme-nevedeli-na-zaciatku-roka-2017.html

3 www.nature.com/articles/d41586-018-00093-7

4 *Sebareflexia je sebaopozorovanie a uvažovanie zamerané na pochopenie vlastných činov a ich zákonitostí.*
Zdroj: www.slovníkyjuls.savba.sk.